

Олег Михайлов

перекладач: Костянтин Солов'єнко

МОРЕ ЗАЛИШИТЬСЯ

(Маленька п'єса для лялькового театру)

Дійові особи:

ВІН

ВОНА

ГУСАК (ПТАХ)

ПЕС

ДІВЧИНКА

НЕМОВЛЯ

ДВОЄ У КАМУФЛЯЖІ

А ще небо, море, пісок, мертві птахи та живі люди на фотографіях...

Посилку вона отримала перед самим Різдвом, але розпакувала тільки на Водохреща, коли чоловік у якійсь справі поїхав до міста. У пакеті виявилося полотно на підрамнику, фарби та пензлики. Вона довго дивилася на зразок, за яким мала б заповнити номери на порожньому полотні, щоб вийшла справжня картина. Картина називалася «Падіння Ікара». Хто такий Ікар вона напевно не пам'ятала. Це її чоловік був розумником, а вона так — пилюку з книжкових полиць витирала. Але картина їй сподобалася. Гарна така картина. Життєва. Дуже зрозуміла. Ось море. Над ним небо. На морі вітрильники плавають. По березі чоловік іде. Дуже солідний. І одягнений гарно. По-старовинному. Чоловік цей іде за конем, запряженим у плуг. Тобто— ділом зайнятий. Землю оре. А трохи нижче, біля самої води, інший. Він дрібніше намальований, обличчя не роздивитись. Поруч із ним вівці. А чоловік, значить, пастух. Ось і пес поряд з ним. Вона вдягла окуляри і роздивилася на березі ще одного чоловіка — рибалку. Побачила і сіру пташку на дереві. А ось Ікара не побачила. І навіть трохи засмутилася. Виходить, обманув художник?

Море на картині виглядало остиглим. Як це буває ранньою весною. Таким вона побачила його вперше, коли чоловік привіз її сюди з Казахстану, де служив у армії. Моря вона зроду не бачила, тому закохалася відразу і назавжди. Як і в чоловіка.

Вона знову поглянула на картину. І раптом побачила Ікара. Ось же він — бовтається у воді недалеко від берега. Тільки нога стирчить. А навколо наче пір'я плаває.

Присмішка якась. Дурнувата картина!

Вона сховала полотно, фарби та пензлики в ящик із садовими інструментами.

І забула про картину.

КАРТИНА

Картина покликала її. Під ранок вона прокинулася від якогось жахіття і вийшла на терасу. Тут мерзлуватими пальцями дістала ящик, з якого, як їй здавалося, долинали звуки.

Відчинила не одразу, спершу прислухалася. Наче кричала чайка. А потім вівці забекали. Я божеволію, чи що? Відчинила ящик. Тиша...

І тільки порожнє полотно біліє в сірому сутінку залишків ночі.

Вранці чоловік знайшов її тут же на терасі. Дерев'яний стіл був заставлений баночками з водою, в яких вона промивала пензлики. Полотно вона притулила до спинки старого стільця. Стояла мовчки, ледь помітно переступаючи ногами у смішних капцях у вигляді зайців. Дивилася на полотно, де вже з'явилося море та небо.

Він похитав головою і зайшов назад у дім. Але майже одразу повернувся, несучи в руках пуховик. Він накинув його на плечі дружини, що стояла на терасі в нічній сорочці.

Вона здригнулася.

Він обійняв її.

Вона тихо засміялася своєму переляку.

Трохи постояли мовчки.

Він дивився на картину.

ВОНА. Подобається?

ВІН. Схоже.

ВОНА. Море, як у нас. Правда?

ВІН. Море, як море.

Пауза.

ВОНА. І навіть не питаєш, звідки вона в мене?

ВІН. Здогадався.

ВОНА. І нічого не скажеш?

ВІН *(помовчавши)*. Електрики знову немає. Потрібно плити топоти.

ВОНА. Я сама згодом.

ВІН. Замерзла?

ВОНА. Пальці задубіли. Ніби воском облиті.

Він поцілував пальці, трохи відігрів їх своїм подихом.

Вона зніковіла як дівчинка.

А потім засміялася, побачивши, як з дому поважною ходою вийшов гусак, до однієї з лап якого прив'язана довга мотузочка. Щоб не втік.

ВІН. Що смішного?

ВОНА. Я очі розплющила... А темно ще, нічого не видно... І наче змії шиплять...

ВІН. Це птах.

ВОНА. Птах?

ВІН. Птах.

ГУСАК. Гусак.

ВОНА. Що?

ВІН. Що?

ГУСАК. Гааа.

ВІН. Ось бачиш— птах.

ВОНА. І справді — не змії. А я так злякалася.

Гусак махає крилами і злітає на стіл, опинившись серед баночок з різнобарвною від фарб водою. Опускає дзьоб в одну з них. Але вода в ній замерзла. І дзьоб Гусака стукає об лід. Теж саме в другій банці. І в третій. Гусак здивований.

ГУСАК. Га?!

ВІН. Чого тобі треба?

ВОНА. Він хоче пити.

ГУСАК. Пити.

Мовчання.

ВІН. Набрид він мені. Треба з ним щось вирішити.

ВОНА. Тихіше. Не варто при ньому.

Гусак насторожено крутить головою, дивлячись то на нього, то на неї.

Вона щось говорить чоловікові жестовою мовою.

Він відповідає.

Пауза.

ВІН. Треба ж. Ти пам'ятаєш.

ВОНА. А чому я маю забути?

ВІН. Батько помер 15 років тому. З того часу ми жестами не розмовляли.

ВОНА. І дарма. Це гарно. *(Помовчала.)* Не любив він мене.

ВІН. Хто?

ВОНА. Батько твій.

ВІН. Суворий був. І мене з братами жорстко виховував. А ти була іншою. Ось і побоювався.

ВОНА. Чого?

ВІН. Що кинеш мене.

ВОНА. І що? Кинула?

ГУСАК. Га?

ВІН. Тебе це не стосується. Дай нам поговорити спокійно!

ВОНА. Не кричи на нього.

ВІН. А чого він починає?

ГУСАК. Га!

Виглянуло сонце і хрестові тіні лягли на дерев'яну підлогу.

Чомусь стало тривожно.

ВІН. Ходімо до хати.

ВОНА. А птах?

ВІН. Птах?

ВОНА. Птах.

ГУСАК. Гусак.

ВІН. Ми його ввечері з яблуками засмажимо.

ГУСАК. Га?

ВОНА. Не слухай його, він жартує.

ВІН. Нічого не жартую. Їсти щось треба.

ВОНА. Невже нічого не лишилося?

Він розводить руками.

ВОНА. Погана в тебе хазяйка. У гожої закруток до літа вистачає.

ВІН. Перестань. Сам винен. Треба було в перші дні закупуватися.

ВОНА. Але ж хто знав, що так вийде.

ВІН. Ось що. Я по гуманітарку схожу.

ВОНА. Нікуди ти не підеш.

ВІН. Починається.

ВОНА. Я боюсь.

ВІН. Скільки разів тобі казав: є прильоти і є відльоти.

ВОНА. А як прилетить?

ВІН. Прилетить, так. Тобі до кишені. *(Сміється.)*

Вона махає рукою, йде до хати.

ВІН. Ну що?

ГУСАК. Що?

ВІН. Час.

ГУСАК. Га?

ВІН. А ти як гадав? Скільки ми ще можемо тебе годувати? У нас самих ані крихти. А в неї День народження сьогодні. Сам розумієш.

Свист.

Він падає на підлогу, закриває собою гусака.

Спалах.

Звук вибуху.

На терасу летить пісок.

Людина і гусак лежать нерухомо.

Потім людина піднімається.

ВІН. Ну, ти як? Живий?

ГУСАК. Га.

ВІН. От і добре. Ти живий. І я живий. Обидва ми живі. А їй скажемо, що то відліт був, а не приліт. Навіщо їй лякати? Не треба. Живі. Таки живі... *(Плаче.)*

Вона виходить із дому.

ВОНА. Дуже голосно.

ВІН. Хіба?

ВОНА. Ти мій телефон не бачив? Не можу знайти.

ВІН. Навіщо він тобі? Все одно зв'язку немає.

ВОНА. Звідки стільки піску?

ВІН. З мене сиплеться.

Гусак сміється.

ВОНА А ви чого на підлозі? Посварилися?

ВІН. Чого б це? Сидимо ось. Розмовляємо.

ВОНА. Ідїть у дїм. Холодно. *(Йде.)*

ВІН. Пішли. Але запам'ятай — лише до Великодня. Тодї точно — з яблуками.

ГУСАК. Га.

ВІН. І ще! У хатї не срати!

ГУСАК. Га? Га!

ВІН. На вулицю ходи. Не маленький. Розумїти мусиш.

Гусак б'є крилами.

Людина йде до будинку. Гусак, незграбно перевалюючись, їде за ним.

Темрява.

КНИГИ

Вона топить лїтню пїч.

Горить вогонь. Із каструльки йде пара.

На столї перед нею свїтлини у рамках.

Рамки великі та маленькі. Круглі і прямокутні. Рїзні.

І люди на фотографїях також рїзні.

Молоді й старї, усмїхненї та серйозні.

Але бїльше серйозї. Життя ж тяжке було.

Інодї їй здається, що люди на фотографїях – живї.

Кивають їй. Або руками махають.

Дурниця, звичайно. Не буває такого.

ВОНА. Ми ж хлїб до вїйни майже і не їли. Так тїльки – на свята. Щоб на стїл поставити.

Шкїдливо. Товстїють від нього. *(Смїється.)* Бабця завжди на мене бурчала: «Їж із хлїбом,

їж із хлїбом. З-за столу не встанеш, доки хлїб не доїси». Наголодувалась у свою вїйну.

Вибач, рїдненька, що злилася на тебе. Не знала як воно буває. Бо як почалося у нас, то

тїльки про хлїб всї розмови й були. Кажу йому: «Хлїбчика б дїстати». І нїби не я говорю, а бабця моя. Її голос. Нї з ким не сплутаєш.

ВІН. Чий голос? Із ким ти тут?

Він їде до неї, в руках у нього стосик книжок. За ним, як цуцик, чимчикує Гусак.

ВОНА. Та ось зїбрала, кого змогла. У компанїї веселїше. І вода майже скипіла.

ВІН. Тїльки варити нема чого. Спогадами ситий не будеш.

ВОНА. А пам'ятаєш, коли Полїнка маленькою була, вона з усїх предметів у школі домоведення бїльше любила?

ВІН. Ти до чого це? Навїщо про неї?

ВОНА. Знаю, не любиш, але зараз послухай. Вона ж тодї всї макарони в хатї перевела — рамки для свїтлин прикрашала. Я спочатку лаялась, а потїм махнула рукою — нехай.

От і знадобилося.

ВІН. То це що — макарони? *(Бере до рук одну з рамок.)* Стїльки їм рокїв?

ВОНА. Я у них паспорт не питала.

ВІН. Я це їсти не буду. Їх, далєбї, ще при радянськїй владї зробили.

ВОНА. Тебе теж.

ВІН. Все одно не буду.

ВОНА. Ну, можеш тоді на берег сходити, мертвих птахів зібрати. Їх там після прильотів багато полягло. Тільки я їх обскубувати не буду.

ГУСАК. Га?

ВІН. Ось тобі зараз краще помовчати. Гаразд, давай свої макарони.

ВОНА. Піч майже згасла.

ВІН. Зараз підтоплю.

Він відчинив дверцята печі, взяв одну з книг, стус яких приніс із дому. Про щось задумався, потім почав виривати з книжки сторінки, жмакати їх і кидати у вогонь.

ВОНА. Не шкода? Стільки років збирав.

ВІН. Якщо замерзнемо — на тому світі не знадобляться.

ВОНА. Про що хоч написано?

ВІН. Та про різне. Ось тут ось про пару стареньких. Ніби нас з тобою. Про життя їхнє.

ВОНА. Щасливе хоч?

ВІН. Спершу про щасливе. А потім...

ВОНА. Що?

ВІН. Потім вона, бабаця, взяла і все зіпсувала. Вбила собі голову, що вмирає.

ВОНА. І що?

ВІН. І померла. Вперта була. Як ти.

ВОНА. А він?

ВІН. Сумував, звісно. Так сильно сумував, що потім теж помер.

ВОНА. І що? Це все?

ВІН. А що ти хотіла?

ВОНА. Не знаю. Має ж бути щось потім. Після.

ВІН. А потім автор запитує: що це було між ними?

ВОНА. В сенсі?

ВІН. Ну. Любов чи звичка?

ВОНА. А ти як собі думаєш?

ВІН. Не знаю.

Він рве книгу та кидає сторінки у вогонь.

Мовчать.

ВІН. Я сам думаю піти на війну.

ВОНА. От вже й пішов.

ВІН. Чому ж я не можу йти на війну?

ВОНА. Тебе перший солдат застрелить. Їй-Богу, застрелить! Ось так прицілиться і застрелить.

ВІН. Що ж. І я його застрелю.

ВОНА. Застрелить тебе.

ВІН. І я його застрелю.

Вона раптом затулила обличчя руками і вибігла геть.

ВІН. Отак, брате... Влипли ми мертво.

ГУСАК. Га?

ВІН. Ну, добре. Я влип. Сам винен. Так ось раптом спаде на думку, і починаю розповідати. Знаю, що їй неприємно, а зупинитись не можу.

Темрява.

КВІТИ

ВОНА. Так ось раптом спаде на думку, і починає розповідати. Я й знаю, що він жартує, а все-таки неприємно. Щось таке він завжди меле, іноді слухаєш, слухаєш, та й страшно стане. І про стареньких він вигадав. Неодмінно вигадав. Так не буває. Любов чи звичка? Любов? Яке маленьке слово. Люблять квіти, кошеният, вишивати хрестиком. Це гірше. Це коли дихати важко. Вдихнути і видихнути. От немає його, пішов щойно не сказавшись — і не живу. Немає мене, доки він не поруч. Ось що це?

Мовчить. Слухає, як десь у темряві човгає лапами по піску Гусак.

Піску й справді побільшало.

Цього дня він завжди дарував мені квіти. Із міста привозив. Полінка, коли маленькою була, ревнувала навіть. «Тато, а мені?» «Підростеш — даруватиму». Піросла... «Де мої квіти?» «А на перше вересня?» «На перше вересня не рахується!» «Чому це?» «Це квіти для вчительки!» «Ні, Полінко, квіти я завжди тобі дарую. Я ж не винен, що ти їх учительці віддаєш». І сміється. А як виросла вона, лише одного разу згадала. А він їй: «Тепер, доцю, ти вже доросла, хай тобі хлопчики квіти дарують»...

Так і не подарував їй жодної квіточки. От чому?

Прислухалася. Десь звуки канонади.

Схопилася, забігала, потім затихла.

Вдалині горить місто.

Темрява.

ЗЛИЙ СОБАКА

Місто горіло, відображаючись у морі. Він дивився, як вогонь знищує все його минуле життя, і нічого не відчував. Як соляний стовп, на який перетворилася дружина Лота, коли обернулася, незважаючи на заборону ангела. Величезним зусиллям він змусив себе відвести очі і зробити перший крок від хвіртки дому. Ноги слухалися погано. Скрипів пісок...

Дорогою траплялися йому мертві птахи, на смерть оглушені вибухами. Він обходив їх. Дорога йшла вниз, у бік моря. І зовсім скоро він крокував уже досить швидко та впевнено. Селище, в якому вони жили, було невелике — лише одна вулиця. Вона була порожня. Порожні були й будинки. Люди виїхали туди, де було безпечно. Лишилися тільки він і вона. Потік біженців із міста, що так турбував їх у перші тижні війни, тим часом теж вичерпався. Лише зрідка через селище проходили колони важкої техніки.

У кутовому жили кацапи. Їх паркан був найвищим у селищі. За парканом жил собака.

Злий, якщо вірити табличці. Пес справді до хрипоті гавкав на кожного, хто проходив повз. Але вже досить давно за парканом було тихо. Тиждень тому якийсь бідовий танкіст

розтросив частину паркану і той вже не здавався неприступною фортецею. Так воно й виявилось. «Фортеця» здалася йому без бою...

Назад він вийшов через хвіртку, несучи в руці здобич – кілька досить жалюгідних на вигляд квітів. Кацапи мали оранжерею, в яку він пробрався, розбивши скло. Більшість квітів, вирощених до весняних свят, уже померла. Йому дісталися найстійкіші. Коли він закривав хвіртку, то раптом почув у темряві подвір'я слабе скиглення. Виїжджаючи, хазяї кинули пса на цепку. І зараз той помирав. Це сусідство близької чужої смерті викликало у ньому почуття близьке до паніки. Врятувати собаку він не міг і знав це. Але не міг і піти, залишивши тварину наодинці з холодом і темрявою. І він лишився. І гладив пса по голові, поки той не перестав дихати.

ВІДЕОЗАПИС

У кадрі молода дівчина, майже дитина.

Вона сидить на стільці трохи боком.

Видно, що їй незатишно. На неї яскраво світить ліхтар.

ЧОЛОВІЧИЙ ГОЛОС *(за кадром)*. Запитайте її: вона може говорити?

Обличчя дівчинки напружується, вона дивиться кудись за камеру.

Потім щось коротко відповідає жестовою мовою.

ЖІНОЧИЙ ГОЛОС. Так, все в порядку.

ЧОЛОВІЧИЙ ГОЛОС. Скажи, будь ласка, скільки тобі років?

Дівча відповідає.

ЖІНОЧИЙ ГОЛОС. Їй 15. За тиждень буде 16.

ЧОЛОВІЧИЙ ГОЛОС. Добре. Звідки ти їхала?

Дівча відповідає.

ЖІНОЧИЙ ГОЛОС. З міста.

ЧОЛОВІЧИЙ ГОЛОС. Одна?

Дівча відповідає.

ЖІНОЧИЙ ГОЛОС. У машині їх було четверо. Двоє чоловіків і жінка.

ЧОЛОВІЧИЙ ГОЛОС. Твої родичі?

Дівча відповідає.

ЖІНОЧИЙ ГОЛОС. Ні. Вона їх не знає. Вони підібрали її на виїзді з міста.

ЧОЛОВІЧИЙ ГОЛОС. Я зрозумів. Далі.

Дівча розповідає.

ЖІНОЧИЙ ГОЛОС. Їх обстріляли. Чоловіків поранило осколками. Одного дуже.

Вирішили їхати далі. Вона сіла за кермо.

ЧОЛОВІЧИЙ ГОЛОС. Вона ж дівчинка зовсім.

ЖІНОЧИЙ ГОЛОС. Це перекладати?

ЧОЛОВІЧИЙ ГОЛОС. Не треба. Запитайте її... Не знаю... Просто нехай розповість, як усе було.

Дівча розповідає.

ЖІНОЧИЙ ГОЛОС. Там дорогою міни були. У шаховому порядку. Вона проїхала. Потім труп жінки на дорозі. І далі ще стовп лежав. Вона проїхала, а на повороті їхню машину розстріляли.

ЧОЛОВІЧИЙ ГОЛОС. Запитайте: хто? Скільки їх було?

ЖІНОЧИЙ ГОЛОС. Вона не бачила.

ЧОЛОВІЧИЙ ГОЛОС. Із чого стріляли?

ЖІНОЧИЙ ГОЛОС. Господи, та звідки вона може знати?

ЧОЛОВІЧИЙ ГОЛОС. Все одно спитайте. Це ваша робота.

Дівча відповідає.

ЖІНОЧИЙ ГОЛОС. Жінка сиділа з нею поряд, на передньому сидінні, потім завалилася на неї. Побачила, що вікно з того боку було розбите. Так зрозуміла, що стріляли. Потім озирнуся: чоловік, що сидів за жінкою, теж був убитий.

ЖІНОЧИЙ ГОЛОС. А другий чоловік?

Дівча розповідає.

ЖІНОЧИЙ ГОЛОС. За кілька кілометрів машина заглухла. Тоді вона побачила, що другий чоловік помер.

ЧОЛОВІЧИЙ ГОЛОС. Де це сталося?

Дівча відповідає.

ЖІНОЧИЙ ГОЛОС. Вона не знає. Якесь селище неподалік моря.

ЧОЛОВІЧИЙ ГОЛОС. Якесь селище... У них були якісь документи?

Дівча говорить.

ЖІНОЧИЙ ГОЛОС. Ні.

ЧОЛОВІЧИЙ ГОЛОС. Ні? Чи вона не перевіряла?

Дівча відповідає.

ЖІНОЧИЙ ГОЛОС. Вона не перевіряла. Трупи обшукав чоловік.

ЧОЛОВІЧИЙ ГОЛОС. Який чоловік? Та щож по одному слову доводиться витягувати!

ЖІНОЧИЙ ГОЛОС. Ви навіщо на неї кричите? Дівчинка стільки пережила!

ЧОЛОВІЧИЙ ГОЛОС. Вона все одно не чує.

ЖІНОЧИЙ ГОЛОС. Але ж вона не сліпа!

ЧОЛОВІЧИЙ ГОЛОС. Так, так... Вибачте.

Дівча щось говорить.

ЖІНОЧИЙ ГОЛОС. То був літній чоловік із селища. Їй пощастило: він знав жестову мову. Вона йому все розповіла. Він витяг трупи. Потім вона допомогла йому їх поховати. На могилу вони поклали номерний знак автомобіля. Щоб ви могли їх знайти та розпізнати.

Мовчання.

ЧОЛОВІЧИЙ ГОЛОС. Що було далі?

Короткий жест.

ЖІНОЧИЙ ГОЛОС. Вона не хоче більше говорити.

Темрява.

Кінець запису.

ПІСОК

Пісок уже скрізь.

Здається, що він просочується крізь стіни або сиплеться зі стелі.

Великий обідній стіл стоїть просто на піску.

Жінка розставляє на ньому святкові тарілки.

І вони відразу наповнюються піском.

З цією хатою явно щось відбувається.

Із жінкою також.

ВОНА. Я весь час ходжу і думаю про щось. Про щось дивне і страшне. Мовчати. Далі. *(Пауза.)* Я ніяк не можу забути того дня. Прокинулася від того, що зі стіни впала світлина. Наша з ним весільна. Потім гусак розбив горщик з квітами. З нього посипалася земля впереміш із піском. І було того дня ще щось. Щось ще...

Не пам'ятаю. Здається, я сказала йому, що пішла по гуманітарку. Він перевірів, чи я взяла телефон... Далі — нічого. Натомість сон той пам'ятаю дуже добре. Мені снилося, що я вмираю. Просто лежу на піску із заплющеними очима. І ось уже місяць минув, а він усе чекає, що я прокинусь. І не знає, щоя померла.

Гусак раптом зашипів, забив крилами.

ВОНА. Хто там?!

Увійшов старий, зробив кілька кроків до столу, важко сперся на нього. Його пустопорожній погляд уперся в тарілки.

ВОНА. Що?

Старий не відповів, а лише озирнувся на двері.

Увійшла дівчинка. Застигла на порозі, не наважуючись пройти до хати.

Стара підсліпувато примружилася. І злякалася.

ВОНА. Поліна?

ВІН. Дурниці не кажи.

Дівча зробило крок на світло. І стара побачила, що помилилась.

ВОНА. Сідайте вечеряти, доки тепле.

ВІН. Вона тебе не чує.

Старий обертається до дівчинки, щось говорить жестовою мовою.

Дівчина йде до столу. Стара з подивом дивиться на її спину.

Це не полотняна сумка, це слінг. Дівча дбайливо дістає з нього немовля.

Сідає, тримаючи дитину на руках.

Немовля спить.

ВІН. Потрібно, щоб вона поїла.

ВОНА. Макарони в каструльці.

Старий приносить з плити каструльку, ставить перед дівчинкою.

ВІН. Хтось має потримати дитину.

ВОНА. Візьми ти. У мене руки тремтять.

Старий простягає руки до немовляти, дівчинка з побоюванням віддає його.

Дівча щось запитує старого жестами, він киває у відповідь.

Дівча відкриває каструльку, жадібно їсть макарони руками.

Стара підходить, дивиться на немовля.

ВОНА. Одна? З дитиною?

ВІН. Решта загинула. Вона везла мерців і не знала про це.

ВОНА. Везла?

ВІН. Їхня машина теж померла. Куля потрапила до акумулятора. Виїхати ми не зможемо.

ВОНА. Нам нічим буде їх годувати.

ВІН. А птах?

ВОНА. Птах?

ВІН. Птах.

ГУСАК. Га!

Немовля прокинулося і заплакало.

ВІН (*гусаку*). Ну от, налякав немовля.

Дівча витерло руки об свою кофту, простягла руки до дитини.

Старий неохоче повернув їй немовля.

І тут сталося те, на що старий і стара ніяк не очікували.

Дівчина розстебнула кофту, дістала груди. І немовля тут же до неї присмокталося.

Старий відвернувся. А стара все ніяк не могла відвести очей від матері та немовляти.

ВОНА. Господи, скільки ж їй років? Вона ж сама дитина.

Мовчання.

ВІН. Вранці вони підуть. Я скажу їй.

ВОНА. Ні, не скажеш.

ВІН. З глузду з'їхала? Нам самим їсти нема чого.

ВОНА. А птах?

ВІН. Птах?

ВОНА. Так. Птах.

ГУСАК. Га!

ВІН (*гусаку*). Та помовчити! (*Старій.*) Його надовго не вистачить. І що потім?

ВОНА. Куди вони підуть?

ВІН. Кудись. По дорозі. Подалі звідціль. Тут вони точно не залишаться.

ВОНА. Тоді я піду з ними.

ВІН. От як? Значить, кинеш мене? Батько мав рацію. Колись ти мене кинеш.

ВОНА. А ще він часто згадував історію про глухого. Глухий нічого не знав про музику, а потім побачив танці на весіллі і подумав, що вони збожеволіли. Цей глухий – ти!

Старий іде до дверей.

ВОНА. Де мій телефон? Куди ти сховав мій телефон?

Але старий навіть не озирнувся. Так і пішов.

Темрява.

МОРЕ

Цієї ночі вона малювала.

Прокинулася серед ночі, наче щось її розбудило, перевірила сина, що спав.

І босоніж вийшла на терасу, дивуючись, звідки у цьому старому будинку стільки піску.

Вона не чула, як невдоволено зашипів їй у слід потривожений гусак.

Не чула канонади, звук якої став тепер набагато ближчим.

Картина чекала на неї.

І вона стала малювати, хоч не вміла.

Але що тут уміти?

Все ж і так ясно.

Ось небо.

Ось море.

Ось місто в далечині.

А у місті люди.

Вона не стала малювати обличчя.

Навіщо?

Вона пам'ятала кожного з них.

Усіх, хто залишився у місті.

Залишився назавжди.

Було таке місто біля моря.

Тепер його нема.

Море залишилося, а міста нема.

Це важко зрозуміти.

Але ж так буває.

Міста немає.

І людей, які в ньому жили, теж немає.

Але вони були.

І доки живе хтось, хто їх пам'ятає, вони залишаться.

І небо також залишиться.

І море.

Море залишиться.

НЕБО

Небо не хотіло світлішати. Відмовлялося.

Стара дивилася на картину.

Гусак теж був тут. Просто так, за компанію.

Вони з гусаком стояли і дивилися на картину.

З дому вийшов Старий. В руках у нього були зім'яті квіти.

ВОНА. Де вона?

ВІН. Хто?

ВОНА. Дівчина.

ВІН. Звідки мені знати?

ВОНА. У хаті їх немає.

ВІН. Невже пішли?

ВОНА. Куди? Темінь така. Небо не хоче світлішати. Відмовляється.

ВІН. У неї телефон начебто був. Там ліхтарик.

ВОНА. Я ж пішла їх шукати. І вперше у житті заблукала в нашому саду. Уявляєш? Не могла знайти дорогу. Потім гусак мене покликав.

ГУСАК. Га!

ВОНА. І я повернулася.

ВІН. Злякалася, мабуть?

ВОНА. Ні. Не встигла. Я побачила це.

І стара показала на картину. Старий підійшов. Подивився. Але нічого не зрозумів.

ВІН. Що побачила?

ВОНА. Картину. Вона її домалювала. Сама. Від себе.

Старий дивиться.

ВОНА. Бачиш?

ВІН. Хто всі ці люди?

ВОНА. Не знаю. Але ця жінка. У чорній хустці. Це ж я.

ВІН. Не вигадуй. В неї навіть обличчя немає. Це може бути будь хто.

ВОНА. Це я. Невже ти не бачиш?

ВІН. Нащо товкмачити? Ну гаразд, це ти. Ти. Що далі?

ВОНА. Ти маєш піти за ними. Повернути їх із малюком.

ВІН. Якщо вони пішли в ночі — мені не наздогнати. Та й навіщо? Я їх не гнав. Самі пішли.

ВОНА. Ти про Поліну з дитиною так само сказав. Самі, мовляв, пішли. І полотном дорога.

ВІН. Про полотно я нічого не говорив.

ВОНА. Неважливо. Поверни їх. Вам треба поговорити. Я знаю, я відчуваю.

ВІН. Про що мені з нею говорити? Я ж її навіть не знаю.

ВОНА. З Поліною. З донькою. Стільки років минуло. Час.

Мовчання.

ВІН. Піду на дорогу. Подивлюсь. Раптом недалеко відійшли. У темряві далеко не відійдеш.

Мовчання.

ВІН. Ці квіти тобі.

Стара мовчить.

Старий з досадою кидає квіти на пісок. Іде.

Гусак йде до квітів, щипає їх дзьобом.

ВОНА. Киш! Це моє! Моє!

ГУСАК. Га!

Стара підняла квіти, розправила прим'яті пуп'янки та листя.

По обличчю потекли сльози.

І одразу навкруги ніби стало світліше.

Раптом з'явилися фарби, звуки...

Це на мить зазирнуло до неї її минуле.

Зазирнуло та зникло.

Нічого не залишилося.

МЕРТВІ ПТАХИ

Вона не чує, як кричить гусак.

Не бачить, як гусак б'є крилами, попереджаючи її про небезпеку.

Адже небезпека — ось вона. Зовсім поруч.

Двоє в камуфляжі (з білими пов'язками) тягнуть старого.

В руках у цих двох автомати.

Вони кидають старого на пісок, старий незграбно падає, намагається підвестися, але одна з істот у камуфляжі наступає на старого ногою — лежи, мовляв, не рипайся.

Другий у цей час розпочинає обшук будинку.

Їжа, випивка, гроші, прикраси – все згодиться.

Але нічого цього у будинку немає.

І це дуже злить істоту в камуфляжі.

На пісок летить посуд, фотографії, вміст коробок.

Перший, залишивши старого, підходить до картини.

Дивиться.

Потім скидає картину на пісок.

І топче чоботом.

"Ні!" - кричить стара.

Раптова луна примножує її дикий крик.

Ні! Ні! Ні!

ВІН. Вони тебе не чують.

Вона завмерла.

ВОНА. Що ти сказав?

ВІН. Вони не чують тебе. І не бачать. Не можуть бачити.

ВОНА. Чому це?

ВІН. Тебе тут нема.

ВОНА. Дурниці якісь. А де ж я, по-твоєму?

ВІН. У льоху. Той, що пішов туди, зараз тебе знайде.

ВОНА. Щось таке він завжди меле, іноді слухаєш, слухаєш, та й страшно стане.

Повертається той, що спускався у льох.

Показує напарникові видобуток — телефон у рожевому чохлі.

Чохол він кидає на пісок, який тепер весь покритий мертвими птахами.

ВОНА. Це ж мій телефон. Звідки у нього мій телефон?

Старий мовчить.

ВОНА. Піду подивлюсь.

ВІН. Не ходи, не треба.

ВОНА. Не розумію.

ВІН. Я сам не розумію, як це вийшло. Того дня ти сказала, що підеш у місто за гуманітаркою. Я знав, що по дорозі ти подзвониш Поліні. Ти завжди їй дзвониш, коли мене немає поруч. Я пішов за тобою, тому що, тому що, ну скільки ще може тривати мовчання, треба поговорити, помиритися, адже не чужі люди, скільки вже років минуло, а завтра, завтра може і не бути.

ВОНА. Скільки років. Завтра ні.

ВІН. Ти йшла попереду, я майже тебе наздогнав, майже наздогнав, майже, майже, майже...

ВОНА. Я вмерла, так?

Старий мовчить.

ВОНА. Скажи. Я повинна знати.

ВІН. Ти вмерла. Наступила на міну. Не побачила її у піску. Мене відкинуло хвилиною. Коли прийшов до тями, навколо були мертві птахи. І ти. Лежала на піску із заплющеними очима. Немов спала. І мені треба тільки тебе розбудити. Але ти не прокидалась. Не прокидалась. Я приніс тебе додому, поклав у льох. А вранці побачив тебе поряд із цією картиною.

ВОНА. Чому я повернулася?

ВІН. Ти повернулася за мною. Зараз ці двоє вийдуть із дому і вб'ють мене. І ми знову будемо разом.

ВОНА. Ні. Ні. Ти неправильно все вигадав. Ні,ні,ні...

ВІН. Але чому?

ВОНА. А птах?

ВІН. Птах?

ВОНА. Так, птах.

ГУСАК. Га!

ВОНА. Не хочу, щоб и він помирав. Не хочу, щоб ти вмирав. Нехай ніхто не вмирає.

ВІН. Дурна моя дівчинка. Так не буває.

ВОНА. Згадала. Я згадала. Останнє, про що я тоді подумала. "Нехай він ще раз мене так назве". Дурна моя дівчинка.

ВІН. І це все?

ВОНА. Ні. Є ще щось. Я навчилася відрізняти прильоти та відльоти. Ось це – приліт.

ВІН. Що?

ВОНА. Лягай!

І злетіли мертві птахи.

З неба їм на зустріч посипалися квіти.

Яскравий спалах.

І нікого не стало.

Темрява.

ГУСАК. Га!

ВІН. Та живий я, живий.

КІНЕЦЬ.